

Textilní a oděvní zboží

Textilie

- představují celý sortiment text. a oděvního zboží
- výrobky vyrobené z textilních vláken specifickými textilními technologiemi
- jejich finální úpravy dotvářejí charakter výrobku vzhledem k účelu použití
- tvoří značnou část spotřeby nepotrav. zboží
- původní funkce T – ochrana proti chladu
- další funkce – estetická, vyjadřuje osobnost spotřebitele, umožňuje jeho zařazení do společenských skupin
- požadavky dnes kladené na T:
 - dokonalé technologické vlastnosti
 - estetika
 - módnost

Členění textilií

1. dle charakteru:
 - a) délkové – nitě, příze
 - b) plošné – tkaniny, pleteniny, úplety, netkané textilie
 - c) prostorové – oděvy
2. dle použití:
 - a) oděvní – délkové a plošné T /tkaniny/, osobní prádlo, svrchní oděvy, oděvní doplňky
 - b) bytové – podlahové T, závěsové, potahové, záclony, ložní a stolní prádlo, prádlo osobní hygieny /ručníky, osuška .../, gobelíny, tapisérie
 - c) technické – pro tech. účely – plachtoviny, dopravní pásy, hnací řemeny
 - d) ostatní – především T určené pro zdravotnictví a pro různé zájmové aktivity /lehátkoviny, spací pytle, stany, slunečníky/

Jakost textilií ovlivňuje především:

- použitý materiál – T vlákna
- konstrukční řešení – použitá technologie
- finální úpravy – dotváření výrobku

Textilní vlákna

- je přírodní nebo průmyslově vyrobený útvar, který se zpracovává na finální výrobek

Členění:

1. přírodní
 - a) organická – rostlinná /bavlna, len, juta, konopí .../
 - živočišná /vlna, chlupy, žíně, hedvábí .../
 - b) anorganická – azbest

2. chemická – a) z přírodních polymerů /celulózová/ – viskóza, acetát
 b) ze syntetických polymerů – PES, PAN, PAD, PVC, PUS, PUR
3. hutnická – a) z kovů – stříbrná, zlatá, hliníková, měděná
 b) z nekovů – skleněná, křemíková, keramická

Označování ostatních vláken:

ba – bavlna	Ln – len	Kn – konopí
ja – juta	Si – sisal	Ko – kokosové vl.
vl – vlna	MO – mohér	Ka – kašmír
ph – přírodní hedvábí	an – angorská vlna	
VS – viskóza	AC, AT – acetátové vl.	UH – umělé hedvábí
v – vlákno	h – hedvábí	s – stříž

Přírodní tkaniny

- prvním vláknem utkaným do látka byla vlna – asi před 7 000 lety /v mladší době kamenné/; do té doby zvířecí kůže
- v Egyptě se našly mumie z r. 3 400 př. n. l., které byly zabaleny ve lněných látkách, utkaných v délce 900 metrů
- první důkazy o bavlně pocházejí z Indie 3 000 let př. n. l. a v Peru byla nalezena bavlněná látka z doby 2 000 př. n.l.

Zpracování vláken

- bývalo ruční – ženy předly a muži se zabývali tkaním
- před průmyslovou revolucí upředla jedna přadlena denně 500 metrů příze; látky byly proto drahé a musely dlouho vydržet
- ovčí vlna – délka vlákna 2,5 – 20 cm; bavlna 0,3 – 6,5 cm
- vlákno z kopřivy je neobvyklé a jemné; bylo z něho utkáno jemné povlečení pro skotskou královnu Mary

Hedvábí

- bourec morušový se před přeměnou v motýla oprádá zámotkem
- jeden zámotek asi 1,6 km vlákna; na jednu kravatu je potřeba 110 takových zámotků
- dle čínské legendy se objev hedvábí datuje do r. 2 640 př. n. l.
- do zahrad císaře Chuang-tiho – císař požádal svou ženu, aby zjistila, kdo škodí moruším; objevila bílé housenky, které snovaly zámotky; jeden zámotek pak upustila do horké vody a zjistila, že z něj může vytáhnout jemné vlákno a navinout ho na cívku
- byla objevena technologie hedvábí, která zůstala dalších 2 000 let čínským tajemstvím
- kdo vyzradil toto tajemství, byl odsouzen k trestu smrti umučením
- bourec se živí různými listy, např. dubovými; nejkvalitnější hedvábí pochází právě od bource morušového
- v r. 1608 dal král Jakub I. vysázet moruše v Anglii, ale jeho projekt skončil fiaskem; vybral si špatný druh morušovníku

- bourec je v Číně doslova hýčkán; bourci mají rádi teplo, sucho a čisto; nemají rádi chlad, vlhko a špínu; říká se, že jim vadí hluk, pach smažených ryb, slzy, křik a těhotné ženy a ženy těsně po porodu
- ženy pečující o bource v jedné čínské provincii mají zákaz kouřit, používat make up a jíst česnek
- chov bourců se soustřeďuje do dvouměsíčního intenzivního období na jaře
- vajíčka se uchovávají z minulé sezóny na chladných místech a nechají se vylíhnout hned poté, co na morušovníku vyraší první listy
- housenky se líhnou 8 dní a téměř měsíc se potom vykrmují morušovým listím – jejich hmotnost se zvyšuje 10 000x
- po čtvrtém svlíkání začnou housenky spřádat zámotky; celý zámotek vytvoří housenka během 3 dnů; pokud by pak zůstala v klidu, trvalo by asi 2 týdny, než by se vylíhl motýl, který by svými enzymy narušil zámotek a ulítl
- nechává se vylíhnout jen pár motýlů pro naklazení vajíček na další sezónu
- ze zámotku se vlákno získává postupným namotáváním; zámotky se namočí do teplé vody, konec každého vlákna se oddělí a namotá na cívku – zámotek je spředen ze dvou hedvábných žlázek, které vylučují polotuhé vlákno
- pro výrobu silnější příze se na stejnou cívku navinou vlákna z pěti až osmi zámotků; dnes se navíjení provádí strojově
- umístí-li se dvě housenky dohromady, vytvoří se dvojitý zámotek a hedvábí se pak říká „DUPION“; v těchto vláknech jsou silná nebo žmolkovitá místa a vlákna se používají pro výrobu látek s nepravidelnou strukturou
- celková produkce hedvábí ve světě je malá – okolo 50 000 tun ročně; představuje pouhou pětinu procenta celkové výroby text. vláken

Z Číny na Západ

- v r. 550 přicestovali do dnešního Istanbulu dva mniši z Číny
- nabídli císaři Justiniánovi I. – vládci východořímské /byzantské/ říše, že mu dají předpis na výrobu stejného hedvábí jako v Číně
- v té době Řekové na ostrově KOS chovali bource živícího se dubovým listím – kvalita vláken byla nesrovnatelná s čínským hedvábím, kde se bourec krmil listy morušovníku; tehdy východní Římané kupovali čínské hedvábí a dopravovali je po nebezpečné tzv. „hedvábné cestě“ více jak 4 800 km dlouhé; cesta trvala 8 měsíců
- mniši donesli do Evropy vajíčka bource z Číny v bambusových holích a cestu urazili pěšky; naučili Římany východní pečovat o bource, a tak se vyrobilo první evropské hedvábí
- bourci se však přece jen raději krmí čínským morušovníkem bílým a do Evropy se stále hedvábí z Číny dováží

Umělá vlákna

- v r. 1935 Američan Walece Carothers objevil NYLON – polyamid 66
- v r. 1938 uvedeny na trh nylonové punčochy
- u nás za 2. sv. války připravil obdobné vlákno – tzv. polyamid 6 v laboratořích firmy Baťa ve Zlíně profesor Otto Wichterle se svou skupinou; později vlákno nazváno SILON
- tato vlákna se vyrábějí výhradně ze syntetických surovin; mají mnoho dobrých vlastností, ale také některé negativní vlastnosti
- pozitivní hodnocení:
 - pevnost
 - odolnost v oděru
 - malá mačkavost
 - příjemný omak a vzhled

snadné ošetřování a rychlé schnutí
jsou snadno dostupná za přijatelnou cenu

- negativní hodnocení: malá savost potu a v důsledku toho i malá prodyšnost – projevuje se u tkanin zvýšená špinavost vyvolaná vznikem statické elektřiny při nošení
- výhodná je kombinace chemických vláken s vlákny přírodními – vlastnosti obou druhů vláken se uplatní zvláště při výrobě oděvů

Textilní vlákna přírodní

- mají řadu jedinečných vlastností, které se nepodařilo dosud napodobit při výrobě umělých vláken

1. Bavlna

- rostl. původ, cem. podstatou je celulóza, je nositelem mnoha vlastností, které činí Ba nenahraditelnou zejména pro osobní prádlo
- savá, pružná méně – mačká se, měkká, splývavá, příjemná na omak
- dobře snáší vysoké teploty, dá se vyvařovat a žehlit
- snáší dobře alkalické prostředí – praní v mýdle
- lze dobře barvit a vzorovat
- negativní vlastnost – mačkavost; dá se zmírnit finální úpravou nebo směsováním vláken se syntet. vlákny
- mačkavosti se využilo nyní jako módního prvku
- jakost – liší se dle teritoria – nejcennější egyptská a indická
- jakost se posuzuje dle délky vlákna /pohybuje se od 10 – 60 mm/
- vlákno je ploché, stužkovitě kroucené; vl. je ploché s vnitřní dutinou

2. Vlna

- nejcennější text. surovina, nejčastěji ovčí srst
- dále velbloudí, laní, angorská, mohérová ...
- chemickou podstatou je bílkovina – z toho vyplývá:
 - nesnášenlivost vysokých teplot /praní do 30°/
 - odolnost vůči kyselinám /praní v saponátech/
 - nesnáší alkalické prostředí /mýdlové roztoky ji poškozují/
- výrobky jsou hřejivé, poddajné, prodyšné, příjemné na omak
- plstnatění vlny – negativní vlastnost – důsledek styku s alkalickým prostředím /mýdlo, pot/ a vysokými teplotami při praní
- plstnatění lze částečně odstranit neplstivou úpravou /finální úprava/
- provenience ovčí vlny – Austrálie, Nový Zéland, Argentina a JAR
- producenti vlny vytvořili na obranu před konkurencí organizaci IWS /International Wool Sekretariat/, která od r. 1964 uděluje vybraným výrobkům ochrannou známku – vlněnou pečeť
- pečeť zaručuje, že výrobek je vyroben ze střížní, poprvé použité vlny a odpovídá požadavkům na vlastnosti stanovené IWS

Přírodní vlákna

- Len** – naše domácí textilní rostlina, především v podhorských oblastech; lněné vlákno se získává náročným zpracováním rostliny, aby se uvolnila jemná lýková vlákna od dřevnaté části stonku; vlákna se rozčešou a nakypří
barva neběleného lnu je šedohnědá až nazelenalá
na omak je len chladivý, velmi pevný i za vlhka, malá pružnost, snáší vyvářku při 100° C, na omak je tužší, méně poddajný a hůře saje vodu
používá se na stolní a ložní prádlo, pracovní oděvy, výroba plachet, čalounických potřeb, pevných šicích nití, popruhů
- Juta** – vlákno je tlustější, málo pružné, proto se dělají hrubé příze a hrubší tkaniny
výroba obalových tkanin, pytlů, kobereců, nábytkových a dekoračních tkanin, technických tkanin, tkanin ke zpevnění izolačních materiálů, podlahovin jako podkladová vrstva, výroba rohoží a motouzů
- Konopí** – vlákna z konopí setého
surové vlákno má světle šedou barvu
použití – výroba lan, provazů, v plátenictví – neboť se dobře bělí, je pevné, ale méně pružné než vlákno lněné
- Kopřiva** – vlákna získávána ze stonku kopřiv
vlákna jsou po zpracování velmi jemná, téměř bílá, dobře se barví a dobře sají vodu
používala se jako len a konopí v plátenictví, ale mnohem méně
- Sisal** – pevná tuhá lesklá vlákna z listů druhu agáve
používá se k výrobě provazů, hrubých pláten, uměleckých předmětů
název dle mexického přístavu
- Manila** – vlákna banánových listů používaná jako provaznický materiál
nazývá se také **abaka**, neboli manilské konopí
název dle filipínského města Manily
- Ramie** – tropická rostlina podobná kopřivě, poskytuje pevné lýko používané jako textilní surovina
- Kokos** – vlákno je drsné, tuhé a nepoddajné
označováno **coir /koir/** – koberce, rohože – nevýhodou je značná hmotnost, neohebnost a klouzavost

Ostatní srsti

- velbloudí – houně, deky, přikrývky
- vlna kozy angorské – mohér
- vlna kozy kašmírské – kašmír – velmi jemná, měkká tkanina
 - kozy původně chované v Indii v Kašmíru a Bengálsku
- vlna angorských králíků – pleteniny
- zaječí a králičí srsti – výroba plsti – kloboučnické výrobky
- telecí a hovězí chlupy – hrubé technické plsti
- koňské žíně – výztuhové tkaniny, matrace, výplňkový materiál

Chemická vlákna

- základem každého CHV jsou monomery, které vytvářejí makromolekulární řetězce – polymery
- směsi se protlačují přes trysky různých rozměrů, zvláknovají se
- po průchodu tryskou se směs ochlazuje nebo chemicky sráží a vzniká vlákno
- vlákno se ještě finálně upravuje
- u nás nejpoužívanější: viskóza
PES, PAD, PAN

Viskóza

- z přírodního polymeru – celulózy
- surovinou jsou stromy
- V je vysoce nasákavá, prodyšná, dobře se barví
- mačkaná nesnáší teploty při praní, nelze vyvářet, obtížně se žehlí
- vlákno je málo pružné, nemá schopnost se po zmačkání dostat do původního tvaru
- malá pevnost, za mokra klesá o 50%; lze směřovat
- spalovací zkouška – hoří jasným plamenem
- fáze: 1) získání celulózy čisté
2) převedení celulózy do roztoku (chemicky)
3) protlačování roztoku zvláknovacími tryskami
- acetátové vlákno – acetát celulózy
 - je pevnější než viskóza
 - při spalovací zkoušce se taví; rozpouštějí se dobře v acetonu
 - používají se většinou čistá – dekorační tkaniny, pletené prádlo

PAD

- základem je ropa
- vyrábí se celá řada PAD vláken pod obch. názvy /PERLON, SILON, CHEMLON, DEDERON/
- vysoká odolnost proti odběru, pevnost, snadno se barví
- nevýhodou je žmolkování, malá schopnost dopružování /návrat do pův. st.
- využití hlavně v bytovém textilu

PES

- patří mezi nejrozšířenější vlákna
- pod. obch. názvy: TESIL, SLOTERA, TERYLEN, TREVIRA, DIOLEN, CRIMPLEN
- vysoká mechanická odolnost, stabilita tvaru, nízká navlhavost
- sklon ke žmolkovatění, obtížně se barví
- výroba dámských jemných punčoch, materiál pro výrobu záclon

PAN

- nejvíce se blíží vlně
- pružný, hřejivý, nemačkový, zachovává si tvar a rozměry, příjemný omak
- na trhu: WOLPRYLA, DRALON, MALON
- u nás nebyla původně výroba, jen dovoz

POP

- lehká, pevná, pružná, odpuzují vodu, hůře se proto obarvují
- použití košiloviny, plášt'oviny, nábytkové a dekorační tkaniny, koberce

PVC

- rozměrová stálost, chemická odolnost, jemnost, hřejivost
- silný náboj statické elektřiny
- právě proto protirevmatické prádlo a přikrývky

PUS, PUR

- vysoká pružnost vláken, roztažnost, tzv. elastomery
- PUR – roztažnost 500 – 700%
- PUS – jemná, bílá vlákna, dobře se barví, odolávají potu, tukům a nestárnou – použití dámské elast. prádlo, punčochy, ponožky, plavky, rukavice

Konstrukční řešení text.

- posuzujeme ve dvou rovinách:
 1. konstrukční řešení délkových textilií
 2. konstrukce plošných textilií

Délkové textilie

- délka převyšuje mnohonásobně šířku a tloušťku
- vznikají z text. vláken
- patří sem nitě, příze /mykaná, česaná/
- nitě – ruční, strojové

Plošné textilie

1. Tkaniny

- vznikají proplétáním osnovní a útkové nitě
- v místě střetu nití vzniká vazný bod
- vazby: plátňová, keprová, atlasová

Plátňová

- nejstarší typ vazby
- pro oděvní a bytové textilie, košiloviny, šatovky
- odvozené: rypsová, panama, kanava, vaflová

Keprová

- je typická šikmým řádkováním
- výroba vrchního ošacení, texaskovina /denim/, pracovní oděvy
- je pevná
- odvozené vazby: kepr lomenný, zesílený, víceřádkový

Atlasová

- nejmenší počet vazných bodů
- umožňuje vytváření lesklých a matných ploch, vzorů
- vazba méně pevná
- pro výrobu ložního prádla, satém, damašek, véba, brokát
- odvozené vazby: atlas nepravidelný, zesílený, stínový

2. Pleteniny

- vznikají vzájemným proplétáním oček
 - a) zátažné pleteniny – ve směru vodorovném
 - b) osnovní pleteniny – ve svislém směru
- pro pleteniny je charakteristická větší tažnost, menší stálost tvaru, vysoká pružnost, prodyšnost, tepelná izolačnost
- osobní prádlo, punčochářské zboží, některé typy svrchního ošacení

Pletenotkaniny

- 75% plošné textilie tvoří tkanina a 25% úplet – výroba ložního prádla a závěsovin

3. Netkané textilie

- vznikají z volně ložených text. vláken – dnes nejčastěji syntetických
- původní netk. text. byla plst' – připravená z živočišných vláken
- dnes se chemická vlákna spojují cestou:
 - a) mechanickou – vpichování, prošívání, proplétání, všívání
př. jekor, příkrývky Larisa, vatelín
 - b) chemickou – chemickými pojivky – lisováním za horka na termoplastickou podložku /mřížka, fólie, vlákna, příze/ laminováním
- uplatnění hlavně v bytovém textilu, výroba podlahových krytin /Jekor, Kovral, Raltex/
- rounové textilie se vyznačují odolností proti oděru, tepelnou a zvukovou izolačností a snadnou údržbou
- proplétání rouna na stroji Arachne – lze všechny druhy vláken /náš vynález/ – vzniká Aradekor, Aratex

Vlastnosti a označování tkanin

- materiálové složení – procentuální zastoupení použitých surovin
- šířka – různé tržní šíře – př. 70 cm, 90, 150, 140 cm ...
- tloušťka – s přesností na 0,1 mm
- vlhkost /navlhavost/ – jak látka saje vodu; důležité pro další použití vláken
- vazba – zjišťuje se dekompozicí tkaniny
- dostava – vyjadřuje hustotu
 - vyjadřuje se zlomkem – v čitateli počet nití osnovních, ve jmenovateli počet nití útkových v délce 10 cm tkaniny; zlomek se nesmí krátit
- hmotnost – vyjádřená jako plošná v gramech na 1 m čtvereční
jako hmotnost běžného metru g /běžný metr
- pevnost v tahu a tažnost – zkouší se zvlášť po osnově a po útku
- srážlivost – je nežádoucí vlastnost
- odolnost v oděru – zvláště důležitá vlastnost pro svrchní odívání
- stálost vybarvení

Vady tkanin

- vady vzniklé při mechanickém procesu výroby – při tkaní, pročešávání, kartáčování
př. žebříček, hromadný přetrh, potrhání okraj, hnízdo, pročešaná místa
- vady vzniklé při chemickém zušlechťování a konečných úpravách tkanin – př. snížení pevnosti v tahu, díry způsobené chemicky, stopy po jehličkách, skvrny

- vady vzniklé při zdobení tkanin – zejména při barvení a tisku; př. prohovitost, jednostrannost, nedotištěná místa, rozběh vzoru

Bytový textil

I. Tkaniny na ložní prádlo

1. sypkoviny – husté neprodyšné, stálost vybarvení
2. prostěradlové tkaniny – lněné, bavlněné, vypínací prostěradla kusová; odolnost vůči oděru
3. tkaniny na povlaky – bílý nebo barevný hladký povrch, který nepohlcuje prach; nejčastěji používaná vazba atlasová – př. damašek, prádlový kanafas, véba, krep
4. prošíváné přikrývky – plněné peřím, rounem z bavlny, chemickými vlákny, vlněné
5. matracové a slamníkové tkaniny – př. matracový lněný damašek, slamníkoviny, lehátkové plátno

II. Tkaniny na stolní prádlo

- výroba převážně ze lnu, bavlny
- některé tkaniny směšové – len a PES – tesilen
- ubrusy, ubrousky, prostírání, dečky, utěrky, prachovky, ručníky, osušky, žínky

III. Nábytkové tkaniny

- používají se při čalounění nábytku
- př. nábytkové kordy, samety, maňšetry, plyše

IV. Dekorační tkaniny

- zdobí interiér; z vlastností jsou důležité: estetická působivost, stálost vybarvení na světle
- př. krep, damašek, kreton, ryps, goblény
- do této skupiny se zařazují také záclony – dělené dle výroby na:
 - tkané
 - pletené
 - strojové z chem. vláken
 - paličkované
 - tylové
 - krajkové
 - vyšíváné
 - zakrývací – tvoří přechod mezi záclonami a dekoračními tkaninami
/závěsy/
- materiál – bavlna, PES, PES s bavlnou, silon /PAD/
- zařazují se také kusové výrobky šité ze záclonoviny a krajkovin – šité záclony v různých rozměrech, pokrývky dekorativní, ubrusy, přehozy
- přikrývky a plědy /dětské, velké/, přehozy na gauče, ozdobné polštáře

V. Podlahové textilie

- pro zlepšení tepelné a zvukové izolace, estetická působivost
- na trhu v metráži nebo jako kusové zboží – mohou být olemované, obnitkované nebo s třásněmi
- patří sem všechny druhy koberců, běhounů, předložek; dále různé druhy ostatních podlahových krytin – linolea

Konfekce

- Členění:
1. dámská
 2. pánská
 3. dětská
 4. dívčí a chlapecká

Dámská

- šaty vycházkové, večerní, společenské, pracovní oděvy, domácí, mateřské, sportovní
- kalhoty, sukně, saka, kabáty, vesty, kostýmy
- rozhodující pro ženy při výběru konfekce jsou výška postavy, obvod hrudníku a obvod sedu /boky/
- velikostní sortiment je rozdělen na kategorii pro mladé ženy a kategorii pro ženy středního a staršího věku
- výroba zhotovuje specifické fazóny odpovídající střihem, barvou a použitým materiálem příslušné věkové kategorii
- velikostní skupiny jsou odstupňovány v intervalech 6 cm u výšky, 4 cm u obvodu hrudníku a 4 cm u obvodu sedu

Pánská

- saka, kalhoty, vesty, obleky – společenské, pracovní, vycházkové, sportovní
- bundy, kabáty, pláště, kombinézy
- rozhodujícími rozměry jsou výška postavy, obvod hrudníku a obvod pasu
- dle věkové struktury se konfekce dělí na kategorii mladších mužů a kategorii mužů středního věku a starších
- v každé kategorii se člení skupiny v intervalech 6 cm u výšky, 4 cm u obvodu hrudníku a 6 cm v obvodu pasu; výjimku tvoří kategorie mladších mužů, kde je interval obvodu pasu shodný s intervalem obvodu hrudníku – tedy rovněž 4 cm

Dětská, chlapecká, dívčí

- velikosti pro chlapce a dívky jsou určovány dvěma základními tělesnými rozměry – výškou postavy a obvodem hrudníku, který vyjadřuje plnost postavy
- velikostní sortiment svrchních oděvů se člení podle:
 - a) skupin výšky postavy
 - předškolní po 5 cm
 - mladší školní po 4 cm
 - starší školní po 5 cm
 - dorostový – chlapci po 6 cm
dívky po 4 cm
 - b) dvou skupin plnosti postavy /dle obvodu hrudníku/ – označované jako skupina plnosti 1 a 2
- dětské oděvy musí splňovat všechny předpisy pro BESIP – uplatnění signálních barev a reflexních materiálů, reflexní spony a knoflíky; oranžová, zelená, žlutá a červená

Galanterie

Měkká galanterie

1. Textilní příze

- příze je souvislý svazek text. vláken, která jsou vzájemně rovnoběžně uspořádána vedle sebe a za sebou
- pevnost tohoto svazku vláken je dosažena jeho zkroucením – tzv. zákrutem; příze s větším počtem zákrutů činí přízi pevnou a trvanlivou v oděru; malý počet zákrutů – příze je měkká, s nižší pevností v tahu, malá trvanlivost v oděru
- příze se dělí na:
 - a) česané – z dlouhovláknitých surovin, mají hladký povrch
 - b) mykané – z kratších vláken, takže vlákna z příze obvykle vyčnívají

Vlastnosti příze

- pevnost v tahu
- pružnost a tažnost – vyjádřená v %
- stejnoměrnost nestejnoměrnost
- navlhavost – důležité pro F-H vlastnosti
- jemnost – vyjadřuje tloušťku příze; pro vyjádření jemnosti zavedena mezinárodní jednotka **tex**.
- **tex** je hmotnost 1 000 m text. příze vyjádřená v gramech; pro jemné materiály se užívá mtex, pro silné a hrubé příze ktex
- pro zvýšení efektu přízi se do nich přidávají jemná kovová vlákna – tzv. lurex
- skaní příze je zkroucování dvou i více jednoduchých přízí – za účelem efektu /melír/; dle směru kroucení přízí se označuje jako
 - vpravotočené – označené písmenem Z
 - vlevotočené – označené písmenem S
- směr kroucení jednoduché příze se označuje malým písmenem „s,z“
- příze vyšívací, háčkovací, látačí, pletací, školní /Sněhurka/

2. Nitě

- stehovky – krejčovská příprava, 1 000 m na cívce
- spodní a vrchní šicí nitě strojové – různá tloušťka, bílé, černé
- ruční nitě – pro ruční šití, opravy oděvů
- imitace šicího hedvábí
- šicí hedvábí – pro strojové šití
- dírkové umělé hedvábí a přírodní hedvábí
- 100% PES nitě – pro šití elastických tkanin
- režné nitě – na šití silných tkanin

3. Stuhy

- oděvní – pasovka – výztuha pasů u sukní a kalhot
- kalhotové chránítka – chrání proti otřepení dolní okraj dlouhých kalhot

- prádlové – kaloun keprové vazby – pracovní oděvy, ložní prádlo
- lemovka – k začišťování oděvů, ba
- ramínkové stuhy – k dámskému prádlu

cíchovka – lemovka pro šněrování povlaku peřin a polštářů
 prádlové zoubky – ozdoba
 paspulka – na lemování a překrývání švů na oděvech

ozdobné – stuhy atlasové /saténové/

sametky

rypsové

taftové

– dámská kloboukovka – ozdoba dámských klobouků; viskózová rypsovka

bytové – kobercová lemovka – obruba koberců

záclonová lemovka – k zavěšování a lemování záclon, záclona lze zřasit

4. Prýmkařské výrobky

- prýmek je úzká textilie vyrobená z různých materiálů
- treska – proplétaný plochý prýmek, výroba oděvů
- lacetka – ozdoba oděvů, záložka do knih
- pertle – ba, vs; jako šněrovadlo k povlakům a v oděvní výrobě
- hadovka – zdobení krojů, prádla
- sutaška – zdobení oděvů, hlavně stejnokrojů
- lampas – plochý prýmek – zdobení bočních švů kalhot
- třásně – na záclony, koberce, ručníky
- oděvní šňůry
- střípce – na ozdoby

5. Pryžové zboží

- prádlová pruženka – plochá, navlékací, různá šíře
- rýžková propletaná pruženka – má našasený jeden nebo oba okraje nebo pruhy uprostřed; lemování prádla
- dírková propletaná pruženka – podélné dírky, výroba prádla
- okrouhlá pruženka – při výrobě klobouků
- široká oděvní pryž – nahrazuje pásek u sukní a kalhot

6. Leonské výrobky

- stuhy, prýmky a kusové výrobky, šňůry, třásně, příze
- do výrobků jsou přidány nitě z barevných kovů – hlavně zlatá, stříbrná, starozlatá
- leonské výrobky se používají na dekorační a ozdobnické účely
- navinuté leonské zboží se musí balit do chloruprostého papíru a dál pak do balíku a přepravních obalů; uskladňuje se v původním balení, v suchých, větraných místnostech, v ovzduší bez výparů z chemikálií, bez slunečního záření
- při RV 50 až 60%, do 25° C

7. Krajky a oděvní krajkoviny

- krajky a vlečky
- především zdobící materiál
- krajky – tkané strojově
 - paličkované
 - vyšívané
 - pletené
- krajky se stříhají na míru
- krajky dle použití – s jedním pevným okrajem
 - se dvěma pevnými okraji – tzv. vsadkové
 - oba okraje jsou ozdobně tvarované
- dále sem patří panama, předtisknuté tkaniny pro vyšívání

Tvrdá galanterie

Knoflíky

- materiál – perleť, kůže, dřevo, rohovina, textil, kov, sklo, porcelán, plasty
- způsob výroby – třískovým obráběním
 - lisováním
 - litím /kruhový tvar/
- knoflíky opatřeny – dvěma nebo čtyřmi dírkami
 - vrtaným ouškem na spodní straně
 - lepeným nebo kovovým ouškem zalisovaným
- vady – odchylky tvaru, nesouměrnost, špatně vrtané dírky, odření, rozdíl v barevném odstínu

Ostatní druhy spec. knoflíků

- kovové knoflíky lisované z ocelového plechu nebo z mosazného pásu – jsou dvoudílné – stiskací patentky
- patentní knoflíky odnímací /druky/ – napevno se nýtují do tkaniny a fungují jako patentky
- patentní knoflíky nýtované – trvale se připevní na tkaninu nýtovacím hřebíčkem – džíny, kabely, sukňe riflové
- nitěné knoflíky – ruční nebo strojní navíjení bavlněné příze na hladké zinkové kroužky; ložní prádlo

Zdrhovadla

- tvořena dvěma pevnými textilními stuhami, ve kterých jsou upevněny články lžičkovitého tvaru
- zdrhovadla dělitelná a nedělitelná; s různými druhy běžců
- články zdrhovadel mohou být z hliníkových slitin, mosazi nebo z plastických hmot
- zipy se člení dle délky – uváděna v cm; dále dle použití – př. sukňové, kalhotové, do riflí, šatové; dále zipy do obuvi a brašnářského zboží

Ostatní drobné výrobky tvrdé galanterie

- ruční a strojové šicí jehly
- špendlíky – v délce 20 až 32 cm
- spínací špendlíky
- háčky, jehlice, pletací dráty
- náprstky, páradla, houba na štěpování punčoch, navlékač jehel
- spony, šle

Módní doplňky

- deštníky – standardní a skládací
- vázanky – širše je ovlivněna módou
- motýlky – hotové /šité/ nebo na vázání
- ozdobné kapesníčky – zdobené ruční nebo strojovou výšivkou
- gobelínové kabelky – jsou vyšívané na podkladové tkanině
- aplikace /nášivky/ – zdobení oděvů, polštářů, zástěr ...
- límečky, soupravy a špičky – jsou různě zdobené
- vycházkové hole
- šály, šátky

Umělé květiny

- umělé květiny – jednotlivě, vázané
- umělé plody

Hodnocení jakosti textilií

- porovnáváním výše uvedených vlastností s požadavky vyjádřenými standardem – nejčastěji s normou nebo konkrétním modelem
- naše ekonomika přechází na systém evropských norem, takže hodnocení textilií bude přizpůsobeno těmto standardům

Dosahování vysoké jakosti znamená péči o jakost:

1. v etapě předvýrobní – hlavně pohotovému přizpůsobení návrhů módním trendům
2. v etapě výrobní – výběr jakostních surovin a technologická kázeň, také označení výrobku a obal
3. v etapě povýrobní – sehrává úlohu obchod
je odpovědný za vhodné skladování, za vhodné podmínky prodeje a manipulací, přepravy

Výrobce musí vhodným, srozumitelným a jednoduchým způsobem informovat spotřebitele:

- o základním materiálovém složení /procentní zastoupení použitých text. vláken/
- velikosti výrobku /rozměrech/
- způsobu údržby /symboly pro údržbu/

